

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania T. S.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 9 stycznia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 630/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 par. 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (organ rentowy) decyzją z 13 czerwca 2017 r. ponownie ustalił wysokość policyjnej emerytury dla T. S. (odwołujący się) od dnia 1 października 2017 r. w oparciu o art. 15c zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby

Wywiadu Wojskowego. Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm., dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy). Organ rentowy wskazał, że wysokość świadczenia emerytalnego stanowi 60,45% podstawy wymiaru w kwocie 6.036,82 zł i wynosi 3.649,26 zł. Kwota ta została zmniejszona do kwoty przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS. tj. do kwoty 2.069,02 zł. Decyzją organu rentowego z tej samej daty, począwszy od 1 października 2017 r. ponownie ustalono odwołującemu się prawo do policyjnej renty inwalidzkiej, na podstawie art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Świadczenie to nie jest wypłacane z uwagi na prawo do korzystniejszej emerytury policyjnej.

Organ rentowy, dokonując wyliczenia świadczenia emerytalnego, okres służby od dnia 1 sierpnia 1986 r. do dnia 31 stycznia 1990 r. w wymiarze 3 lat i 6 miesięcy potraktował jako służbę na rzecz totalitarnego państwa, przyjmując wskaźnik 0% za każdy rok w oparciu o treść zaświadczenia IPN wystawionego dnia 4 maja 2017 r., nr [...].

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z 14 czerwca 2021 r., VIII U 50/21 zmienił zaskarżone decyzje i ustalił odwołującemu się wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej od dnia 1 października 2017 r. z uwzględnieniem odpowiednio treści art. 15c ust. 1 i art. 22a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, ale bez uwzględnienia art. 15c ust. 3 i art. 22a ust. 2 tej ustawy.

W sprawie ustalono, że odwołujący się rozpoczął służbę 5 października 1982 r. w Wyższej Szkole Oficerskiej w S., a po jej ukończeniu z dniem 1 sierpnia 1986 r. w Wojewódzkim Urzędzie Spraw Wewnętrznych w K. w pionie Służby Bezpieczeństwa Grupie V. Służbę pełnił tam do 31 stycznia 1990 r. Zadaniem odwołującego się była walka z dywersją, sabotażem, zakłóceniami prowadzącymi do konfliktów społecznych. Miał przydzielonych kilka zakładów pracy w K. poza F.. Wykonywał na terenie tych zakładów czynności operacyjne. Miał być zorientowany, co dzieje się w tych zakładach, czy ktoś nie prowadzi działalności dywersyjnej. W 1990 r. został pozytywnie zweryfikowany i przez ponad 16 lat pełnił służbę w Policji, pracując w sekcji kryminalnej Komendy Rejonowej Policji. Wcześniej pełnił funkcję

kierownika sekcji dzielnicowych Milicji Obywatelskiej. Służbę zakończył z dniem 27 lutego 2006 r. Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił, że okresy służby, sporne w niniejszej sprawie, zostały uwzględnione przy dokonywaniu weryfikacji wysokości świadczeń na podstawie poprzedniej ustawy deubekizacyjnej w 2009 r. Wówczas okresy, te zostały zaliczone ze wskaźnikiem 0,7% za każdy rok.

Odwołujący się przed obniżką otrzymywał świadczenie emerytalne w wysokości 3.843,44 zł. Po dokonaniu obniżenia świadczenia od dnia 1 października 2017 r. jego świadczenie uległo zmniejszeniu do kwoty 2.069,02 zł w związku z tym że po „wyzerowaniu” okresów wskazanych w zaświadczeniu przez IPN emerytura wyniosła, przy wskaźniku podstawy jej wymiaru 60,45%, kwotę 3.649,26 zł i dlatego została obniżona do kwoty przeciętnej emerytury z FUS.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że analiza danych zawartych w aktach służbowych odwołującego się, pozwalała na przypisanie odwołującemu się w okresie wskazanym w decyzji wykonywania służby w organach totalitarnego państwa i na rzecz tego państwa w tym sensie, że jego działalność miała na celu utrzymanie i wsparcie tego rodzaju państwa. Odwołujący się w spornym okresie pracował na rzecz aparatu bezpieczeństwa. Zadania Grupy V pionu SB służyły rozpracowywaniu źródeł i punktów oporu i opozycji istniejącej w zakładach pracy wśród pracujących tam i robotników i inteligencji. Sąd Okręgowy ocenił okres służby odwołującego się jako działalność służącą państwu totalitarnemu i uznał, że podlegał on weryfikacji w zakresie wskaźnika przyjętego do obliczeń wysokości świadczeń. Z tych względów odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie w części dotyczącej okresu służby od dnia 1 sierpnia 1986 r. do dnia 31 stycznia 1990 r.

Sąd pierwszej instancji uwzględnił jednak, że odwołujący się został pozytywnie zweryfikowany i przez ponad 16 lat pełnił służbę na rzecz państwa polskiego w wolnej Polsce. Z tego względu nieusprawiedliwione byłoby obniżenie odwołującemu się w sposób automatyczny poziomu jego świadczenia do poziomu najniższej emerytury, ponieważ wypracował w Wolnej Polsce świadczenie zaopatrzeniowe. Sąd Okręgowy zmienił zatem częściowo zaskarżone decyzje w ten sposób, że świadczenia odwołującego powinny przybrać wymiar przy obliczaniu ich z uwzględnieniem tzw. „wyzerowania” okresów służby na rzecz państwa

totalitarnego, ale bez zastosowania art. 15c i art. 22a ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z 13 grudnia 2022 r., III AUa 630/21 oddalił apelację organu rentowego wniesioną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wobec przyjętego w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy mechanizmu obniżenia podstawy emerytury, mającego zastosowanie na podstawie art. 15c ust. 1 i 2 tej ustawy, sprzeczne z zasadami określonymi w art. 2 i 64 Konstytucji RP byłoby dalsze, automatyczne obniżenie emerytury odwołującego się, bez uwzględnienia obiektywnie ustalonych i ocenionych okoliczności pełnienia przez niego służby. Do okoliczności tych należy pozytywna weryfikacja odwołującego się przez powołaną w tym celu Komisję Weryfikacyjną, a następnie pełnienie służby przez okres ponad 15 lat na rzecz Państwa Polskiego, jako funkcjonariusza Policji. Odwołujący się po pozytywnym przejściu weryfikacji został przyjęty do służby w Policji, którą kontynuował przez ponad 15 lat aż do dnia 27 lutego 2007 r., wykonując pracę rzetelnie i prawidłowo, za co był pozytywnie oceniany, awansowany i nagradzany. Ten ostatni okres służby w żadnym zakresie nie pozostaje w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa - w rozumieniu art. 15c ust. 1 i 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy - co doprowadziło do wniosku, że do tego okresu służby nie może mieć zastosowania reguła określona w art. 15c ust. 3 tej ustawy. Sąd Apelacyjny stwierdził, że z tego względu organ emerytalny zobligowany jest do niestosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy w stosunku do odwołującego się.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że Sąd Okręgowy nie stwierdził niekonstytucyjności art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, a jedynie wskazał, że przepis ten nie ma zastosowania w stanie faktycznym, w którym odwołujący się ma ponad 15 letni staż emerytalny poza służbą na rzecz totalitarnego państwa jak i z uwzględnieniem konstytucyjnych zasad sprawiedliwości społecznej. Sąd Apelacyjny przypomniał, że art. 193 Konstytucji RP nie nakłada na sąd obowiązku zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, co do zgodności aktu normatywnego z

Konstytucją, jeżeli od odpowiedzi na pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. W niniejszej sprawie przesłanką przemawiającą za samodzielnym, bez dalszego oczekiwania na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, rozpoznaniem sprawy przez Sąd jest dodatkowo, wynikająca z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, powinność sądu sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy bez zwłoki, przy jednoczesnym braku udzielenia przez Trybunał Konstytucyjny do dnia dzisiejszego odpowiedzi na pytanie prawne, zadane w trybie art. 193 Konstytucji RP (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., III KRS 34/12 OSNAPiUS 2017, nr 9, poz. 119).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy zaskarżając wyrok ten w całości. Organ rentowy podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na wyszczególnione w ramach zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego. Naruszenie przepisów prawa materialnego, którego dopuścił się Sąd Apelacyjny nastąpiło przez błędną wykładnię i finalnie niezastosowanie przez Sąd Apelacyjny powszechnie obowiązującego przepisu prawa materialnego, tj. art. 15c ust. 3 w związku z art. 15c ust. 1 oraz art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, pomimo tego, że Sąd ten zakwalifikował jednocześnie służbę odwołującego się w okresie od dnia 1 sierpnia 1986 r. do dnia 31 stycznia 1990 r. jako służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania ewentualnie jej oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wskazał na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2022 r., III USK 541/21 i powołane tam orzecznictwo). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i 7 doszukiwania się ich znaczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2022 r., III USK 541/21 i powołane tam orzecznictwo).

Wymienionej wyżej przesłanki nie spełnia wniesiona przez organ emerytalny skarga kasacyjna, ponieważ skarżący nie zdołał wykazać, by naruszenie wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisów prawa materialnego miało walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżącego, zastosowanie przez Sąd Apelacyjny w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy wymienionych w tym wniosku przepisów mieści się w granicach wyznaczonych przez ich wykładnię przyjętą w orzecznictwie.

W postanowieniu od odmowie przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w podobnej sprawie (postanowienie 10 października 2023 r., III USK 375/22) Sąd Najwyższy wyjaśnił przyjęty pogląd w zakresie prawidłowego zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, który Sąd Najwyższy podziela w niniejszej sprawie.

Należy zatem przypomnieć, że Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z 16 marca 2023 r., II USKP 120/22 (LEX nr 3506736) przedstawił motywy przemawiające za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Sąd Najwyższy przyjął, że zawiera on mechanizm swoistej „gilotyny” obniżającej wysokość świadczeń tych funkcjonariuszy, którzy pomyślnie przeszli weryfikację w 1990 r. i w kolejnych latach służyli wolnej Polsce.

Obniżenie świadczenia do pułapu przeciętnej emerytury (art. 15c ust. 3), gdy wysokość „ponad” ten wskaźnik została wypracowana po 1990 r.:

- a) w sposób oczywisty narusza art. 32 ust. 1 ust. 2 Konstytucji RP;
- b) godzi w art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP;
- c) narusza prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP;
- d) narusza art. 2 Konstytucji RP.

Przemawia to za odmową zastosowania art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Sąd Najwyższy uwzględnił, że przewidziane tym drugim mechanizmem limitowanie wysokości świadczenia pułapem „przeciętnej emerytury” w większości przypadków doprowadzi do efektu, zgodnie z którym mechanizm „stażowy” z art. 15c ust. 1 i 2 ustawy nie będzie miał żadnego znaczenia.

Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z 24 maja 2023 r., II USKP 40/23 (LEX nr 3568174) podkreślono, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy ma właściwości represywne. Karze finansowo za pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa tych, którzy relatywnie najkrócej służyli totalitarnemu państwu a swój staż emerytalny wypracowali po „upadku” tego reżimu. Ponadto, funkcjonariusze mający taki sam staż służby po 31 lipca 1990 r. mogą mieć prawo do diametralnie odmiennej wysokości świadczenia - w zależności od tego, czy choćby przez jeden dzień służyli na rzecz totalitarnego państwa. Sprawia to, że

mechanizm z art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy jest oderwany całkowicie od reguły proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), abstrahuje od powszechnie rozumianego i akceptowanego poczucia sprawiedliwości, które polega na występowaniu racjonalnej adekwatności między czynem a sankcją oraz narusza zasadę równego traktowania ubezpieczonych. Dalej wywiedziono, że w demokratycznym państwie prawa nie mogą korzystać z ochrony rozwiązania normatywne w jawny sposób nierówno traktujące obywateli, które w nieprawidłowy (odwetowy) sposób sankcjonują na gruncie prawa zabezpieczenia społecznego „rozliczenia historyczne”. W konkluzji Sąd Najwyższy - wobec nieusprawiedliwionej i destrukcyjnej bezczynności Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Sądu Najwyższego: z 9 czerwca 2022 r., III USKP 145/21, OSNP 2022 nr 11, poz. 113; uchwała Sądu Najwyższego z 17 listopada 2022 r., III PZP 2/21, OSNP 2023 nr 3, poz. 25, uchwała składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, LEX nr 3523123), uznał, że art. 15c ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej odwołującego się.

Stąd całkowicie bezpodstawne jest twierdzenie skarżącego, jakoby Sąd Apelacyjny naruszył wskazane we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisy w sposób kwalifikowany, mogący być podstawą do stwierdzenia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[SOP]

[a!]

